

MASOFAVIY TA'LIMNING MUAMMOLARI VA YECHIMLARI

Abdusamatova Ziyodaxon Doniyorjon qizi

Farg'ona davlat universiteti Ingliz tili va adabiyoti fakulteti talabasi

Ilmiy rahbar: Aliyeva Sarvinoz Abbosjon qizi

Amaliy ingliz tili kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolaning maqsadi masofaviy ta'limning so'nggi usullari, ularning muammolari haqida ma'lumot berish va masofaviy ta'limdan foydalanishning yangi usulini taklif qilishdir. Hozirgi kunda internet butun dunyoda keng qo'llanilmoqda, ammo ba'zi hududlarda internet tezligi juda sekin yoki odamlar internetga kirish imkoniga ega emas. Ushbu turdagi ta'limning maqsadi talabalar uchun maksimal darajada mavjud bo'lgan natijalarni ta'minlashdir.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, media, sinxron, asinxron, o'quv resurslari, o'quv materiallari

Annotation: The aim of this article is to talk about recent remote education methods, their challenges and purpose a new method to use distance learning. Nowadays internet is being widely used all over the world but for some territories the speed of internet is very slow or people don't have access to internet. The goal of this type of education is to provide maximum possible outcome for students.

Key words: distance education, media, synchronous, asynchronous, learning resources, learning materials

Masofaviy ta'lim yangi tushuncha emas. Ular masofaviy ta'lim uchun turli xil ta'riflardir. Ularning barchasida bitta umumiy narsa bor: o'rganishni osonlashtirish.

Nipper [1.2] asosida ular masofaviy ta'limning 3 avlodidir. Chop etish texnologiyasi birinchi avlod bo'lib, unda bosmaxona texnologiyasi pochta xizmatlari bilan bir qatorda yuzlab yillar davomida keng qo'llaniladi va sirtqi ta'lim sifatida tanilgan. Ikkinchi avlodda radio va televideniyaning eshittirish kuchi muhim rol o'ynaydi. Albatta, ular bu yo'lda ba'zi bir to'siqlardir. Masalan, o'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar minimal bo'lib qolmoqda. Kompyuter va tarmoq aloqalari uchinchi avlodning asosiy elementlari hisoblanadi. Kompyuter tarmoqlarining jadal o'sishi va odamlar o'rtasidagi aloqa tezligining oshishi, ayniqsa internet va boshqa raqamli texnologiyalar nuqtai nazaridan, ma'lumotlarga bo'lgan individual so'rovlarga javob berish vaqtlarining qisqarganidan dalolat beradi.

Odatda, faoliyat quyidagi xususiyatlar bo'yicha masofaviy ta'lim sifatida ko'rib chiqilishi mumkin [2.3]:

- Masofa: talaba va o'qituvchi o'rtasida jismoniy masofa mavjud.
- Tarkib: Dastur mazmuni tashkilot tomonidan taqdim etiladi va boshqariladi.
- Talablar: Barcha tizim talablari aniq belgilangan.

- Ko'rsatkichlar: samaradorligini oshirish uchun o'quv natijalarini o'lchash.

Masofaviy ta'limda o'qitish uchun ommaviy axborot vositalari muhim omil hisoblanadi. Ular masofaviy ta'limda hamkorlik qilayotgan o'qituvchilar bilishi kerak bo'lgan ba'zi bir asosiy tushunchalardir. Bu yangi ta'lim va kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha bilimlarni o'z ichiga oladi [10].

Masofaviy ta'lim darslarga bormasdan o'rganish imkonini beradi. Shunday qilib, odamlar chegaralarni hisobga olmagan holda o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladilar, ular geografiya, vaqt va boshqa omillarni o'z ichiga oladi, bu oxir-oqibat ta'limni davom ettirish uchun ishtiyoq, umid va shubhalardan qochishga olib keladi.

Ular masofaviy ta'limning xilma-xil turlariga [3.5] kiradi:

-*Sinxron*: bir vaqtning o'zida turli joylarda o'qitish. Masalan: Onlayn suhbat, forumlar.

-*Asinxron*: turli vaqtlarda ma'lumotlarni uzatish, masalan, elektron pochta xabarlarini yuborish va javob berish.

- *Bir tomonlama*: axborotni boshqa nuqtalarga uzatish, masalan, tele va radio dasturlari.

-*Ikki tomonlama*: Ikki tomon birgalikda muloqot qilishi mumkin.

-*Multi-point*: ko'p joylar bir vaqtning o'zida ma'lumot olishlari mumkin. Masalan: turli nuqtalar o'rtasida video konferensiya.

-*Multi-cast*: ma'lumotni bir vaqtning o'zida manbadan bir uzatishda maqsadli o'quvchilar guruhiga etkazib berish [6].

Masofaviy ta'limning yaxshi tomonlari quyidagilardan iborat [7.8]:

- Bu global ta'limning tez va samarali usuli.

- Bu eng yaxshi va yuqori o'qituvchilardan foydalanish imkoniyatini beradi.

- Trening uchun foydalaniladigan ma'lumotlar doimo yangilanadi.

- Stajyorlar shaxsiy muvaffaqiyatlari uchun javobgardirlar.

- Investitsiya samaradorligi oshadi. Bizning jamiyatimiz birgalikda ta'limga sarflayotgan pullar uchun eng yaxshi o'zgarish qila oladimi? Agar biz mahsuldorlikni oshira olsak, xuddi shu sarmoya uchun ko'proq talabalarni yuqori darajada o'qitishimiz mumkin.

- O'rganishga ko'proq vaqt ajratish o'rninga sayohat xarajatlarini kamaytirish.

- Masofaviy ta'lim sessiyalarini rejalashtirish va boshqarish osonroq. - Yangi o'quvchilar va o'qituvchilarni qo'shish osonlik bilan amalga oshirilishi mumkin.

- O'quv resurslari va materiallariga kirish oson.

Masofaviy ta'limning ba'zi salbiy tomonlari [4.9]:

● Masofaviy ta'lim kurslarini amalga oshirish uchun dastlabki xarajatlar yuqori.

● Umuman olganda, ma'muriy xizmatlar jonli kurslardan farqli o'laroq ancha murakkab.

● Talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning qisqarishi tufayli sotsializatsiya qisqarishi mumkin.

● Barcha tinglovchilar bir xil o'rganadilar, ehtimol faqat bitta ta'lim paketi mavjud, talaba va o'qituvchi o'rtasida o'zaro muloqot qilish imkoniyati kamroq.

● Talabalarning maksimal sonda qatnashishi o'quv jarayonining yaxshi uyg'unligi yo'qligi sababli ko'pchilikni tark etishga olib kelishi mumkin.

Masofaviy ta'limning asosiy maqsadi turli sabablarga ko'ra an'anaviy sinflarda qatnasha olmaydigan odamlarni qulayliklar bilan ta'minlashdir. Masalan, moliyaviy muammolar tufayli odam ishlaydi va odatdagi ta'lim muhitida qatnasha olmaydi yoki asosiy ta'lim jihozlaridan tashqarida bo'lgan ko'plab qishloq joylari mavjud. Hozirgi vaqtda sun'iy yo'ldosh aloqalari dunyodagi ma'lumotlar va ma'lumotlar almashinuvining eng keng tarqalgan shakli hisoblanadi. Shu asnodda masofaviy ta'limda hozirgi kunda turli xil ko'plab o'zgarishlar va yangiliklar rivojlanib bormoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

[1] Nipper, S., Third generation di stance learning and computer conferencing. In R. Mason, & A. Kaye (eds), Mindweave: Communicat ion, computers and distance education. 1989, Oxford: Pergamon Press, 63-73.

[2] Eugenia D. Conway, M. A, "Teaching Strate gies for Distance Education: Implementing the Seven Principl es for Good Practice in Online Education", 5th Annual Science, Engineering & Technology Education Conference, 3 January 200 3.

[3] Michael Grahame Moore, William G. Anderson, HANDBOOK OF DISTANCE EDUCATION, Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers, 2003.

[4] Strategy for implementing a Distance Learning (DL) process in UNCTAD, for strengthening training capacities in international trade in developing countries, United Nations Conference on Trade and Development, Geneva, Revised January, 2004

[5] Kim E. Dooley, James R. Lindner and Larry M, "ADVANCED METHODS IN DISTANCE EDUCATION: Applications and Practices for Educators, Administrators and Learners", Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE, July 2006 ISSN 1302-6488, Volume: 7 Number: 4.

[6] Merrill, D., "A Task-Centered Instructional Strategy", Journal of Research on Technology in Education. 2007, 40 (1), 5-22.

[7] Börje Holmberg, The Evolution, Principles and Practices of Distance Education, Volume 11, July 2008. Publisher: BIS-Verlag der, ISBN 978-3-8142-0933-3.

[8] Archambault, L.M., and K.J. Crippen. 2009. "K-12 Distance Educators at Work: Who's Teaching Online Across the United States." Journal of Research on Technology in Education, 41(4), pp. 363-391.